

Asia: VN/27419/2020

Luonnon virkistyskäytön strategia

Yleinen lausunto

Voitte tässä lausua yleisesti luonnon virkistyskäytön strategiasta

Ympäristöministeriö pyytää lausuntoa ensimmäistä kertaa laadittavasta luonnon virkistyskäytön strategiasta. Strategia ulottuu vuoteen 2030 ja sen valmisteluun on osallistunut mm. seitsemän ministeriötä, Metsähallitus, viranomaisia sekä tutkimuslaitosten ja järjestöjen asiantuntijoita. Työtä on koordinoanut ympäristöministeriö.

Lapin liitto kiittää mahdollisuudesta lausua luonnon virkistyskäytön strategiasta. Luonnon virkistyskäyttö on erityisen tärkeä asia Lapin alueella ja luonto on olennainen osa lappilaista identiteettiä. Lapin laajat luonnon virkistysalueet ovat ehdottoman tärkeitä hyvinvoinnin lähteitä niin alueen asukkaille kuin kansallisille ja kansainvälisille matkailijoille, jolloin niitä on syytä vaalia kestäväällä tavalla.

Kestävyys ja vihreä siirtymä sekä hyvinvointi ovat läpileikkaavia teemoja Lapin liiton valmisteilla olevassa Lappi-sopimuksessa, jossa tiedostetaan alueen puhtaan luonnon rooli tärkeänä hyvinvoinnin lähteenä. Myös Lapin matkailustrategiassa tunnistetaan luonnon merkitys Lapin ihmisten hyvinvoinnille. Lapin erikoisuutena on myös luontosidonnainen saamelaiskulttuuri, jonka perinteiset elinkeinot perustuvat puhtaan ja elinvoimaisen luonnon sekä vesistöjen ekologisesti kestäväan käyttöön ja hyödyntämiseen.

Johdanto

Voitte tässä lausua luvusta 1: Johdanto (1.1 Hallinnollinen tausta ja työn käynnistäminen, 1.2 Strategian tavoitteet)

Strategian johdannossa tuodaan aiheellisesti esille se, kuinka luonnossa liikkumisen maksuttomuuden etuoikeus on synnyttänyt itsestäänselvyyden harhan ja vaikuttanut virkistyskäytön edistämisen vaatimattomaan budjetointiin. Luonnon virkistyskäytön tulee olla kestävä ja luontomatkailuun on ohjattava riittäviä resursseja, jotta tämä toteutuu myös käytännössä. Luonnon virkistyskäytöllä on myös valtava merkitys Lapin matkailulle, jolloin riittävien resurssien turvaaminen luontomatkailun osalta tukee myös alueen elinkeinoelämää ja luonnon kestäväa käyttöä. Yhteisten

pelisääntöjen luominen luonnon virkistysalueilla ja erityisesti kansallispuistoissa tukisi alueiden kestäväää käyttöä.

Luonnon virkistyskäytön nykytila

Voitte tässä lausua luvusta 2: Luonnon virkistyskäytön nykytila (2.1 Käsitteet, 2.1 Seurantatietoa luonnon virkistyskäytöstä, 2.3 Luonnon virkistyskäytön mahdollisuudet Suomessa, 2.4 Luonnon virkistyskäytön resursointi, 2.5 Toimijoiden roolit, 2.6 Lainsäädäntö, 2.7. Luonnon virkistyskäyttöä koskevat muut strategiat ja toimet)

Kappaleessa 2.5 on lueteltu Suomessa toimivien tahojen rooleja luonnon virkistyskäytön tukemisessa. Strategiassa olisi hyvä tiedostaa myös kansainvälisten toimijoiden, erityisesti EU:n, rooli luonnon virkistyskäytön tukemisessa. Viestintä EU:n kanssa luonnon virkistyskäyttöön liittyvissä asioissa tulisi olla aktiivista ja monipuolista, jotta EU:n päätöksenteossa osattaisiin ottaa Suomen luonnon virkistyskäytön ainutlaatuisuus huomioon. Esimerkiksi Euroopan komission syksyllä 2021 aloittamassa HealthyLifestyle4All-kampanjassa korostetaan aktiivisen elämäntavan, urheilun ja liikunnan edistämistä. Kampanja ohjaa myös rahoitusta kampanjan teemaa tukeviin hankkeisiin. EU:n rahoitusinstrumentteja tulisi hyödyntää myös luonnon virkistyskäytön vaalimisessa.

Hyödyt

Voitte tässä lausua luvusta 3: Hyödyt (3.1 Terveys ja hyvinvointi, 3.2 Talous ja työelämä, 3.3. Kansalaisuus, kulttuuri ja yhteisöllisyys, 3.4 Ympäristön tila ja virkistyskäytön kestävyys)

Strategialuonnoksessa luonnon virkistyskäytön hyötyjä on arvioitu terveyden ja hyvinvoinnin, talouden ja työelämän, kansalaisuuden ja yhteisöllisyyden sekä ympäristön tilan ja virkistyskäytön kestävyysnäkökulmista. On hyvä, että strategiassa tarkastellaan hyötyjä laaja-alaisesti. Hyödyissä olisi syytä korostaa myös liiketoiminnan toiminnallisuutta yhtenä näkökulmana. Esimerkiksi luontoon perustuvat hoivapalvelut ovat monessa maassa tukikelpoisia ja vastaavia green care -palveluita voisi hyödyntää aktiivisemmin myös Suomessa.

Saamelaiskulttuuri on nostettu esiin poronhoidon ja saamelaiskulttuurin riittävänä huomioimisena liiketoiminnan harjoittamisen yhteydessä. Saamelaiskulttuuria ja saamelaiskulttuurin ainutlaatuisuutta luontosuhdetta olisi hyvä tuoda esille myös kappaleessa 3.3 Kansalaisuus, kulttuuri ja yhteisöllisyys.

Tulevaisuuden näkymät

Voitte tässä lausua luvusta 4: Tulevaisuuden näkymät

Strategialuonnoksessa tulevaisuuden näkökulmia käydään läpi yleisluontoisesti mm. väestön ikääntymisen, urbanisoinnin, maahanmuuton ja kotoutumisen, eriarvoistumisen ja kuntien roolin muuttumisen teemojen kautta. Matkailun näkökulmaa voisi tuoda painokkaammin esille myös tulevaisuuden näkymiä koskevassa kappaleessa. Lapissa matkailuun panostetaan ja alalla on huomattavasti kasvutavoitteita koronapandemian jälkeisenä aikana, jolloin myös luonnon virkistyskäyttöön kohdistuu kasvuodotuksia. Kasvun ennakointi ja valmistautuminen mahdollistaa luonnon kestävä virkistyskäytön myös jatkossa.

Tavoitteet ja toimintalinjaukset vuoteen 2030 mennessä

Voitte tässä lausua luvusta 5: Tavoitteet ja toimintalinjaukset vuoteen 2030 mennessä (5.1 Missio, 5.2 Visio, 5.3. Strategiset tavoitteet, 5.4 Toimintalinjaukset)

Strategian missiossa ja visiossa lähestytään luonnon virkistyskäyttöä kansallisesta näkökulmasta. Strategisina tavoitteina mainitaan lähiluonnon saavutettavuus, kansanterveyden edistäminen, luonnon kestävyys vaaliminen virkistyskäytössä, voimavarojen ja yhteistyön varmistaminen sekä luonnon virkistyskäytön monimuotoisuus. Strategiset tavoitteet ovat osuvia ja monipuolisia, mutta niissä ei juuri oteta huomioon erityisesti Lapin kannalta merkittävää kansainvälistä matkailua.

Strategian toimintalinjauksissa on mainittu yleisellä tasolla niitä toimia, joilla strategiaa toteutetaan käytännössä. Toimintalinjauksissa on aiheellisesti tuotu esille jokamiehenoikeuksien ja niihin liittyvän vastuullisuuden esilletuonti. Asia on erityisen tärkeä kansainvälisen matkailun näkökulmasta Suomen järjestelmän ainutlaatuisuuden vuoksi. Toimintalinjauksissa olisi tärkeää huomioida yhteisten pelisääntöjen luominen kansallispuistoissa, joissa virkistyskäyttö tapahtuu osittain yritysten kautta. Esimerkiksi pyöräilyn lisääntyessä eri kulkutavoille olisi hyvä luoda selkeitä ylläpidettäviä reittejä sujuvan, kestävän ja mielekkään virkistyskäytön takaamiseksi.

Toimeenpano ja seuranta

Voitte tässä lausua luvusta 6: Toimeenpano ja seuranta (6.1 Jatkotyö ja strategian päivittäminen, 6.2 Seuranta, mittarit ja indikaattorit, 6.3 Viestintä)

Strategian toimeenpanossa tulee aktiivisesti ottaa huomioon alueiden erityispiirteet. Virkistyskäytön koordinaatioelimeen tulisi ottaa mukaan alueiden edustajia, jotta varmistetaan tiedonkulku alueiden ja ministeriön välillä.

Piisilä Juha
Lapin liitto